

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 94g/2022

privind excepția de neconstituționalitate a
articolului 2609 alin. (4) din Codul civil
(*legea aplicabilă obiectului de proprietate intelectuală*)

CHIȘINĂU
2 mai 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dlui Nicolae ROȘCA, *Președinte*,
dnei Domnica MANOLE,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 27 iunie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 2 mai 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 2609 alin. (4) din Codul civil, ridicată de dl Eugeniu Turuta, parte în dosarul nr. 2-19943/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Vladislav Holban de la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție. La 5 iulie 2022, Curtea a recepționat o cerere de completare a sesizării.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 22 octombrie 2020, dnii Eugeniu Turuta, Martin Turuta și Radu Turuta au formulat o cerere de chemare în judecată împotriva „Meta Platforms” INC, prin care au solicitat constatarea încălcării dreptului de autor și încasarea prejudiciului material și moral cauzat.

4. La 31 mai 2022, dl Eugeniu Turuta a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 2609 alin. (4) din Codul civil.

5. Printr-o încheiere din 31 mai 2022, Judecătoria Chișinău, sediul Centru, a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

6. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4

Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 8

Respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale

„(1) Republica Moldova se obligă să respecte Carta Organizației Națiunilor Unite și tratatele la care este parte, să-și bazeze relațiile cu alte state pe principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional.

[...]”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

[...]”

7. Prevederile relevante ale Convenției de la Berna cu privire protecția operelor literare și artistice, ratificată prin Hotărârea Parlamentului nr. 511 din 22 iunie 1995, sunt următoarele:

Articolul 5

„În cazul operelor autorii căroră sunt protejați conform prezentei Convenții, pe teritoriul statelor Uniunii, altele decât țara de origine, autorii se vor bucura de drepturile pe care legile interne ale acestor țări le acordă sau le vor acorda în viitor cetățenilor lor, precum și de drepturile acordate expres de prezenta Convenție.

2) Beneficierea de drepturile respective și exercițiul acestora nu va fi supusă nici unei formalități; beneficierea și exercițiul sunt independente de existența protecției în țara de origine a operei. În consecință, în afară de prevederile acestei Convenții, întinderea protecției, precum și mijloacele de redresare acordate autorului pentru protecția drepturilor sale, vor fi guvernate în exclusivitate de legile țării în care este revendicată protecția.

[...]”

8. Prevederile relevante ale Codului civil, adoptat prin Legea nr. 1107 din 6 iunie 2002, sunt următoarele:

Articolul 2609

Legea aplicabilă obiectului de proprietate intelectuală

„[...]”

(4) Cererea de obținere a despăgubirilor materiale sau morale este guvernată de legea statului pe al cărui teritoriu a fost încălcat dreptul de autor sau de proprietate intelectuală.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției susține că articolul 2609 alin. (4) din Codul civil care stabilește că cererea de obținere a despăgubirilor materiale sau morale este guvernată de legile statului pe al cărui teritoriu a fost încălcat dreptul de autor sau

de proprietate intelectuală, este contrar articolului 5 alin. (2) din Convenția de la Berna cu privire la protecția operelor literare și artistice din 9 septembrie 1866, ratificată de Parlamentul Republicii Moldova prin Hotărârea nr. 511 din 22 iunie 1995. Potrivit acestui articol, întinderea protecției și mijloacele de redresare acordate autorului pentru a-și ocroti drepturile vor fi guvernate în exclusivitate de legile țării în care este revendicată protecția.

10. Așadar, legea internă stabilește că protecția dreptului de autor este guvernată de legea statului pe al cărui teritoriu a fost încălcat dreptul de autor, pe când norma internațională prevede că dreptul de autor și întinderea acestuia vor fi guvernate în exclusivitate de legile țării în care este revendicat acest drept. Mai mult, prevederea contestată anulează caracterul obligatoriu al Convenției, de la care nu se poate deroga.

11. Autorul excepției susține că prevederea contestată nu corespunde exigențelor calității legii impuse de articolul 23 din Constituție, deoarece autorul unei opere nu cunoaște care lege îi va fi aplicată în cazul protecției dreptului de autor. De asemenea, caracterul incert al acestei prevederi rezultă și din faptul încălcării dreptului de autor prin intermediul Internetului. În Internet este imposibil să stabilești țara în care are loc încălcarea. Așadar, aplicarea articolului 2609 alin. (4) din Codul civil în cazul încălcării drepturilor de autor prin intermediul Internetului creează instanței de judecată o sarcină irealizabilă: cea de a stabili statul pe al cărui teritoriu a fost încălcat dreptul de autor.

12. Autorul excepției subliniază că în cauza *Balan v. Moldova*, 29 ianuarie 2008, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a reținut că articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție este aplicabil în cazul proprietății intelectuale.

13. Prin urmare, autorul excepției susține că dispozițiile contestate contravin articolelor 8 și 23 din Constituție, precum și articolelor 6 din Convenție și 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

B. Aprecierea Curții

14. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

15. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul civil, ține de competența Curții Constituționale.

16. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate, ridicată de reclamant într-un proces pendinte în instanța de drept comun, este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

17. Curtea notează că prevederile contestate nu au constituit anterior obiect al controlului de constituționalitate.

18. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză civilă care are ca obiect examinarea unei cereri de chemare în judecată privind constatarea încălcării dreptului de autor și încasarea prejudiciului material și moral cauzat (a se vedea §§ 3-5 *supra*). Curtea admite că prevederile contestate vor fi aplicate la soluționarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

19. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept

fundamental (a se vedea DCC nr. 37 din 24 martie 2022, § 21; DCC nr. 63 din 22 aprilie 2022, § 18).

20. Autorul excepției a susținut că prevederile contestate contravin articolelor 8 [*respectarea dreptului internațional și a tratatelor internaționale*] și 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*] din Constituție. De asemenea, autorul a invocat articolele 6 din Convenția Europeană, care garantează dreptul la un proces echitabil, și 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, care protejează dreptul de proprietate.

21. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolul 8 din Constituție comportă un caracter general și nu poate constitui un reper individual și separat (DCC nr. 70 din 26 mai 2022, § 16). Articolul 23 alin. (2) din Constituție nu are o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabil, autorul excepției de neconstituționalitate trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă prevederile acestui articol (DCC nr. 36 din 22 martie 2022, § 35).

22. Referitor la incidența articolului 6 din Convenție, corespondent al articolului 20 din Constituție, care protejează dreptul de acces liber la justiție și la un proces echitabil, Curtea observă că autorul excepției nu a prezentat argumente care să demonstreze incidența acestuia în prezenta cauză. În situații similare, Curtea a notat că simpla trimitere la un text din Constituție, fără explicarea pretenției neconformității cu acesta a prevederilor legale contestate, nu echivalează cu un argument. Curtea a stabilit că, dacă ar proceda la examinarea unei asemenea excepții de neconstituționalitate, ea s-ar substitui autorului acesteia în privința formulării unor critici de neconstituționalitate, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu (DCC nr. 34 din 22 martie 2022, § 27).

23. Referitor la incidența articolului 46 din Constituție și a articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, care protejează dreptul de proprietate privată, Curtea reține că protecția drepturilor de proprietate intelectuală, inclusiv protecția dreptului de autor, intră în domeniul de protecție al dreptului de proprietate (a se vedea *Melnychuk v. Ucraina* (dec.), 5 iulie 2005; *Safarov v. Azerbaidjan*, 1 septembrie 2022, § 30).

24. Curtea reține că statul Republica Moldova are obligația pozitivă de a lua măsurile necesare pentru protecția dreptului de proprietate, în special acolo unde există o legătură directă între măsurile pe care o persoană le poate aștepta în mod legitim de la autorități și exercițiul efectiv al dreptului său de proprietate, chiar și în cazurile care implică litigii între părți private. Această obligație pozitivă urmărește asigurarea unei protecții suficiente a dreptului de proprietate prin lege și oferirea unor remedii adecvate pentru partea vătămată (a se vedea *Safarov v. Azerbaidjan*, 1 septembrie 2022, § 31).

25. Articolul 8 din Constituție obligă autoritățile Republicii Moldova să respecte tratatele la care este parte. Sub acest aspect, Curtea subliniază că Republica Moldova a ratificat, prin Hotărârea Parlamentului nr. 511 din 22 iunie 1995, Convenția de la Berna cu privire la protecția operelor literare și artistice din 9 septembrie 1886.

26. Articolul 5 din Convenția respectivă prevede că în cazul operelor autorii cărora sunt protejați conform Convenției, pe teritoriul statelor Uniunii, altele decât țara de origine, autorii se vor bucura de drepturile pe care legile interne ale acestor țări le acordă sau le vor acorda în viitor cetățenilor lor, precum și de drepturile

acordate expres de Convenție (alin. (1)). Beneficierea de drepturile respective și exercițiul acestora nu va fi supusă niciunei formalități; beneficierea și exercițiul sunt independente de existența protecției în țara de origine a operei. În consecință, în afară de prevederile acestei Convenții, întinderea protecției, precum și mijloacele de redresare acordate autorului pentru protecția drepturilor sale, vor fi guvernate în exclusivitate de legile țării în care este revendicată protecția (alin. (2)).

27. Curtea notează că prevederea contestată de autorul excepției stabilește că legea aplicabilă la examinarea cererii de obținere a despăgubirilor materiale sau morale este legea statului pe al cărui teritoriu a fost încălcat dreptul de autor sau de proprietate intelectuală (conform principiului *lex loci delicti commissi*).

28. Curtea observă că autorul excepției pune în discuție problema interpretării prevederii contestate prin prisma Convenției de la Berna, în sensul în care ar presupune ca legea aplicabilă litigiului să fie legea Republicii Moldova. De asemenea, autorul excepției se întreabă cum va fi posibil de stabilit legea statului pe al cărui teritoriu a fost încălcat dreptul de autor în cazul în care încălcarea acestui drept a avut loc prin intermediul Internetului. Curtea reține că, în cazul în care a fost ridicată prezenta excepție, pârâtul este identificat, fiind „Meta Platforms” INC, cu sediul în Statele Unite ale Americii (a se vedea § 3 *supra*).

29. Sub acest aspect, Curtea notează că instanțelor de judecată le revine sarcina și competența de a stabili legea aplicabilă unei situații juridice concrete. Curtea reiterează că interpretarea și aplicarea dispozițiilor legale în situații concrete excedează controlului de constituționalitate (a se vedea DCC nr. 20 din 17 februarie 2022, § 31). Mai mult, instanțele judecătorești au rolul decizional de a disipa dubiile existente cu privire la interpretarea unor norme legale (a se vedea *Del Rio Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, § 93; *Tóké v. România*, 27 aprilie 2021, § 72).

30. Așadar, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 2609 alin. (4) din Codul civil, ridicată de dl Eugeniu Turuta, parte în dosarul nr. 2-19943/2020, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Centru.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Nicolae ROȘCA

Chișinău, 2 mai 2023
DCC nr. 50
Dosarul nr. 94g/2022